

SIONULU ROMANESCU

fóia basericésca, literaria sî scolastica.

Vien'a,
1. Iuliu
1872.

Sionulu rom. e se de dóu ori pre luna, in 1. sî 15 a
lunei, cuprindendu 17/2 cõle. Pretulu pre unu
anu 5 fl. v. a., pre diimetate de anu 2 fl. 50 cr.
v. a.; pentru Roman'a sî tiere straine 14 lei sêu
franci pre întregu, sî 7 lei pre diimetate anulu.

Nº

13.

Prentuierarea se face la redactiune, in semina-
riulu gr. e. centr. din Vien'a (Schönlaterngasse
Nr. 10). Tõte epistolele suntu de a se transmite la
redactiune francate. Corespundintiele nepublicate
se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Anulu
IV.

CUPRINSULU: De care patriarcatu s'au tienu Romanii din Daci'a traiana sî aureliana? III. — Cumu sî candu în religiunea crest. remoscut, in imperiulu rom.? (urm.) — Famili'a sî scõla. Statuto pentru constituirea senatelor scol. gr. e. din distr. Nascudului — Reportulu annual alu societatei bas. lit. a teol. rom. din seminariulu gr. e. centr. — Amvonulu: Laudele sansieru Petru sî Iaulu, (predica pre serbatõrca loru.) — Oclire prin lumea politica (alegerile diet., Romanii carasiani, conferint'a rom. din A-lu't'a, diet'a croata, senatulu imp., 80 de miliõne, civilist'a imperat., turburãrile Ispane, esilarea iesuitiloru sî Bi-marck, legea milit. franc. sî republice, Thiers, evreismulu romanu, nõue manifestãri ale curiei papala.) — Varietãti. — Post'a redactiunei.

De care patriarcatu s'au tienu Romanii din Daci'a traiana sî aureliana?

III.

Pana pre tempulu domniei lui Leone Isaurulu, imperatului orientului, Daci'a mediterana, Daci'a ripana, Mis'ra sî alte provincie ilir. s'au tienu de patriarcatul Romei vechie, precumu serie Pray in opulu despre patriarcatul ipechianu la pag. 463, sî cumu constatãza sî pontificele romanu cele premise in nimerulu precedentu alu acestui organu despre dreptulu pontificelui romanu in Iliricu orientale, esercitatu prin vicarii apostolesci din Tesalonic'a sî cei din Prim'a Iustinian'a (Achrid'a). Candu apoi domniã in imperiulu bizantinu rãrã cea mare a persecutiunei cultului santeloru icõne; candu patriarhii constantinopolitani si-ajunsera scopulu de a suprematisã diiecele pontice, asiãtice sî tracice, sî la indeplinirea titlului usurpatu de „patriarhi universali“ le mai lipsiã inea supremati'a preste Iliricu orientale; candu in fine grecismulu in imperiulu constantinopolitanu inaintã cu pasi gigantici asup'r'a romanismului: atunci provinciele Iliricului orientale, prin urmare sî Daciele sî Mis'ra de la Dunare, s'au subtrasu desub poterea patriarcului de la Rom'a vechia, sî prin despotismulu lui Leone Isaurulu fõra de invoirea pontificelui de la Rom'a s'au supusu jurisdictiunei patriarcului constantinopolitanu.

Cu ocasiunea rapirei dreptului patriarcului romanu prin acestu imperatu, fõrte infuriatu asup'r'a pontificelui, pontificii romani nu au abdisu de dreptulu loru din diiecele ilirice orientali, ei au protestatu cu tõta vertutea incontr'a rapirei dreptului loru, sî cu energia sî constantia sî mai incolo s'au luptatu pentru revindicarea lui incontr'a patriarceloru constantinopolitani, carii cu poterea tieneãu jurisdictiunea patriarcale in Iliricu orientale sî fõra invoirea pontificelui sî patriarcului de la Rom'a, sî carii tõta piãtr'a o misicãu spre a-si poté conservã acea jurisdictiune usurpata sî spre a-si aperã titlulu de patriarhi ecumenici sêu universali in oriente. In aceste impregiurãri Iliricu

orientale a fostu meru de cõrta continua sî infocata intre pontificii romani sî patriarhii constantinopolitani, asiã cãtu de la Leone Isaurulu inecõce flacãr'a focului acestei certe a produsu efecte multu daunatõrie bisericeii crestine pe tempulu întõrcerei la crestianismu a Bulgariloru, despre cari insemnãmu urmãtõriele.

Bulgarii, dupa ce au cuprinsu Daci'a traiana sî aureliana, Mes'ra sî alte provincie ilirice, cumu seriu istoricii, anume Salagiu in opulu despre statulu eclesiasticu alu Panoniei in I. V. pag. 199, sî istoriculu Romaniloru Sîncei in Cronic'a Romaniloru la pag. 255, au fundatu la Dunare unu imperiu bulgaru-romanu poteri care pe tempulu lui Carolu celu mare, imperiului Romaniloru de la apusu, erã estinsu sî in Daci'a traiana, dupa cumu, afõra de scrietõrii istorice, testãza sî map'a geõgrafica a lui Spruner (la Europ'a nru. III.), in care pe tempulu lui Carolu celu mare in Daci'a traiana se aflãu Bulgari sî Romani, in acest'a mapa numiti „Rumuni“. Traindu Bulgarii in Daci'a traiana sî cea aureliana intre crestini, s'au intorsu la crestianismu. Convertirea Bulgariloru s'a intemplatu parte prin misiunari grecesci, anume prin Cirilu (Constantinu) sî Metodiu, parte prin Romani sêu Italiani, cumu arãta legend'a panonica publicata sî in Istori'a lui Cirilu sî Metodiu de Dr. Josefù Aug. Ginzell, in Vien'a 1861 edata, la pag. 25 in apendice; cumu recunõsee Anastasiu in prefatiune la conc. VIII. pag. 10, unde stã acestu pasagiu: „Siquidem cum rex Bulgarorum cum propria gente fidem Christi suscepisset per hominem Romanum, i. e. quemdam presbyterum, Paulum nomine, documentum atque mysterium propositum habuit a sede apostolica“, (Hergenrõther la pag. 600, not'a 50); ma sî Romanii daciani inea au influintiatu multu la convertirea Bulgariloru, precumu serie Christianu Engel in Antiquit. histor. Valach. part. I. pag. 140, sî Cronic'a Rom. de Sîncei pag. 324.

Bulgarii increstinati tragãu mare parte la Constantinopulu. Regele loru Bogore, care dupa botezulu primitu la Constantinopulu s'a numitu Michaelu, neindestulindu-se cu guberniulu bisericeii constantinopolitane,

fiendu Bulgari'a turburata multu, mai alesu prin misiunari grecesci, carii invetiáu in remnulu bulgaru-romanu lucruri contrarie invetiatureloru basericeii de la Rom'a vechia. si aflandu afóra de acést'a prospecte de progresu mai favoritórie in comunicatiunea cu Rom'a vechia si cu remnulu apusului, indemnatu si de misiunari romani. s'a intorsu in partea apuseniloru, a tramisu legati la Ludovicu regele Germaniei si la Nicolau pontificele romanu, si a cerutu predicatori de la dinsii, carii se invetie pre Bulgari credinti'a cea adeverata crestina, de la pontificele a cerutu legati si patriarcu propriu pentru remnulu bulgaru-romanu, a cerutu deslucire in privinti'a mai multoru puncte de invetiature grecesci, cari diferiáu de invetiaturele Romei vechie si causáu turburari in Bulgari'a.

La cererea regelui Bulgariloru si Romaniloru Ludovicu a tramisu legati in remnulu bulgaro-romanu, Carolu fratele lui ajuto'rie, si pontificele Nicolau legati si predicatori, carti basericesci, le-a promis archiepiscopu, le-a respunsu cu temein la punctele invetiaturei retacite. Regele Bulgariloru si Romaniloru, Michaelu, aprinsu de pietatea credintiei basericeii crestine a Romei vechie si din respectu ca'tra apuseni a datu rón-duéla, ca toti strainii, Grecii, Armenii si alti invetiatori, ce invetia altecumu ca Rom'a vechia, se se alunge din remnulu bulgaro-romanu, si a demandatu, ca numai de tramisii scaunului pontificescu se asulte. Asiá din remnulu bulgaru-romanu s'au alungatu preotii grecesci, si s'au pusu latini seu romani, cumu to'te aceste se potu citi documentate mai prelargu in Cronic'a Rom. de Sineai la pag. 319—321; in opulu citatu alu Dr. Hergenröther la pag. 600, 606, 607, 616; in opulu Unio, scrisu de Franc. Horváth pag. 82, 83, 85; si in scriptele de contraversia a basericeii grece si latine, de Dr. Corneliu Will, in Lipsi'a edate latinesce in 1861, la pag. 41, 42; in opulu De antiqua disciplina ecclesiae, a lui Ludovicu Du Pin, la pag. 59.

In acestu modu prin colucrarea lui Michailu, regelui Bulgariloru si Romaniloru, instrainatu de Greci, prin ajutoriulu regelui Ludovicu si alu fratelui seu Carolu, si prin intielépt'a si energiós'a activitate a pontificelui Nicolau, Bulgari'a si prin urmare si Romanii daciani au venitu sub jurisdicțiunea patriarcului de la Rom'a vechia.

Intórcerea Bulgariloru si Romaniloru la scaunulu patriarcalu de la Rom'a vechia fece acumu multu necasu si sange reu bizantiniloru, anume lui Fotiu, patriarcului intrusu in tronulu patriarcale, cumu serie Dr. Hergenröther in o. c. pag. 640, 943; deci cu to'te poterile s'au silitu a restorna jurisdicțiunea patriarcale a pontificelui in remnulu bulgaro-romanu, si sub pretestulu religiunei au voitu a supune pre Bulgari Constantinopolei (Dr. Hergenröther pag. 668.)

Constantinopolitani pentru restituirea jurisdicțiunei patriarcale usurpate in remnulu bulgaro-romanu se basáu mai alesu pe aceste argumente: a) ca atunci, candu Bulgarii au caprinsu Iliriculu orientale, au fostu a-

patriarcului constantinopolitanu s'a datu potere preste provinciele barbare, sub care ei intielegeáu si Daci'a, adeca Valachi'a; c) ca Teodosiu imperatulu sub patriarculu Aticu prin edictulu seu din 421 a supusu Iliriculu orientale Constantinopolului.

Insa dreptulu patriarcale alu pontificelui romanu se basá pe argumente cu multu mai tari, decátu ale constantinopolitaniloru, si anume se basá pe urmatóriele argumente nefrangibile: a) ca Daci'a traiana si cea aureliana din tienutulu remnului bulgaro-romanu inca inainte de esistarea patriarcatului constantinopolitanu s'au tienutu de patriarculu Romei. cumu s'a arátatu mai susu; b) ca patriarculu Romei vechie din vechime a esercitatu in modu legale jurisdicțiunea patriarcale in provinciele ilirice orientale prin vicarii apostolesci din Tesalonic'a si Iustinian'a prima (Achrid'a); c) ca decisiunile conciliului calced., privitórie la suprematisarea díeceselor orientale, s'au adusu incontr'a voiei legatiloru pontificesci, si nu au fostu subscrise de maiortatea conciliului, ci numai de una fractiune neinsemnata (de 184 dintre 600 episcopi membri ai conciliului calcedoneanu); si ca acele decisiuni au fostu condemnite de pontificele romanu, pre care si beseric'a orientale lu-recunoseca de capu veditu supremu alu basericeii crestine dreptu-creditióse; d) ca edictulu lui Teodosiu imperatulu, datu in 421 in favóra constantinopolitaniloru relativu la suprematisarea Iliricului orientale, s'a revocatu prin altu decretu a lui Teodosiu, care decretu s'a publicatu in numerulu precedinte alu acestui organu; e) ca regele Bulgariloru si Romaniloru Michaelu, cumu amu veditu mai susu, cu cea mai mare parte a remnului seu s'a supusu de buna voia scaunului apostolescu, a cerutu legati seu tramisi si preoti pentru Bulgari'a, si dupa ce s'au tramisu i-a primitu cu mare bucuria si a demandatu, ca preotii straini se esa din remnulu bulgaro-romanu, si supusii lui se asculte numai de scaunulu pontificescu si de tramisii lui.

Desi aceste argumente ale pontificiloru romani cu totu dreptulu militáu pentru jurisdicțiunea patriarcale a pontificelui romanu in remnulu bulgaro-romanu, totusi constantinopolitani si patriaricii Fotiu si Ignatiu aceste argumente nu le-au bagatu in séma, avendu mare spri-gionu in imperatulu orientului. in clerulu si poporulu grecescu, carii to'ta ocașiunea o folosiáu incontr'a intereselor basericeii de la Rom'a vechia. In astfelu de impregiurari cu promisiuni si cu invetiature false au sedusu pre locuitorii Bulgariei, si i-au trasu mare parte sub jurisdicțiunea basericeii bizantine, alungundu pre latini si punendu preoti greci in remnulu Bulgariei. Pontificii romanii nici acumu nu au incetatu a-si apera vechiulu dreptu patriarcale, avutu si esercitata in fapta in remnulu Bulgariei, ci, cumu vomu vedé, cu poteri nóue si de aici incolo au staruitu pentru restituirea dreptului lor patriarcale in remnulu bulgaro-romanu.

Lugosiu, 19 Iuniu 1872.

Gabrielu Popu, canonicu.

Cumu sî candu fû religunea crestina recunoscuta in imperiulu romanu?

(urmare)

La anulu mantuirei 312 Constantin si Liciniu convenira in Milanu, de unde dederu publicitatii unu edictu, in tienorea carui religunea crestina se dechiara de autorisata, fiacarui se dà libertate de a o profesá, cemeteriele, basericele si alte bunuri luate din manile crestiniloru, in poterea edictului amintitu eráu de a se redá acestor'a. Si asiá Constantin cu ast'a in parte dede multiamita Acelui-a, prin a carui mana poterica deveni in posesiunea Italiei si Africeii.¹⁾

Dupa ce insa in decretulu laudatu imperatorii s'au folositu de nescari cuvente dubie, din alu caror'a intielu resulta, cumu cà atátu paganiloru câtu si unoru secte crestinesci rupte decàtra mum'a baserica cat. li-s'ar' fi denegatu dreptulu de esistintia publica; cá dara paganii, cumu si Montanistii si Novatianii, sentiendu-se vatemati prin edictulu publicatu, nu cumvá se se revólte incontr'a catoliciloru, si astfelu lucrulu inceputu de Constantin si Liciniu se nu se bucare de efectulu doritu²⁾: la anulu 313 ambii imperatori publicara unu altu edictu, cu datulu din Milanu, carele dupa Eusebiu³⁾ suna precumu urméza:

„Mai demultu amu otaritu, cá toti fii imperiului se póta liberu profesá credintia loru; deórace insa in edictulu amintitu multe secte nu fure espresu amintite, din care causa parasira cultulu loru: noi Constantin si Liciniu augusti, ajungundu sub auspicie fericite in Milanu, ponderandu si precugetandu tóte midiulócele, prin cari potemu inaintá bunastarea spirituale si materiale a supsiloru nostri, amu decretatu urmatóriele: cá precumu crestini, asiá si cele-alalte secte se póta profesá liberu religunea loru.“ Mai departe in interesulu materiei nóstre cuprinsulu edictului lu-continuéza Eusebiu astfelu: „In favórea crestiniloru voimu aceste: cá locurile acele, unde ei aveáu datina a conveni si a se rogá, déca aceste suntu ocupate decàtra fiscu, séu devenira in posesiunea altoru ómeni, au le primira acele in donu, locurile aceste fóra intardiare se se restatórésca crestiniloru. Deórace insa crestini afóra de baserice mai aveáu si alte locuri, cari nu eráu ale privatiloru, ci ale corporatiunei au comunitatei intregi, aceste inca câtu mai curundu se le rescumperi si se le tradai (vorbimu càtra prefaptulu pretoriului) comunitatii respective crestinesci. In acestu modu, cumu aieptaramu mai susu, grigi'a si binevointia lui Ddieu, carea o-amu esperiatu acumu in multe intreprinderi de ale nóstre, va remané firma si nestramutata.“

Unu esemplariu din edictulu acest'a tramisera Constantin si Liciniu lui Macsiminu, carele domniá in Asia si Egiptu si continuá persecutarea crestiniloru.

Primindu Macsiminu edictulu acest'a, si ajungundu la urechiele lui invingerea reportata asup'a lui Macsentiu, precumu si decisiunea senatului romanu, in urmaarea carei lui Constantin i-se dede numele de „Maximus“, dupa care se poftia si amblá insu-si Macsiminu: concepù in anim'a sa una ura cumplita incontr'a cre-

stiniloru si incontr'a augustiloru Constantin si Liciniu, si mai tardiu apucá arme incontr'a loru, prindiendu-se, cá déca va reusi invingatoriu, va sterge numele de crestinu din imperiu. Cu acestu propusu nevalesce in provinciile lui Liciniu, anume in Tracia. Insa Liciniu, desi aveá mai puçini ostasi, totusi incrediutu in ajutorulu lui Ddieu, la Adrianopole nemicesce de totu armata lui Macsiminu si pre acest'a, care prin fuga voiá a-si salvá viatia, lu-urmaresce pana in Asia, unde Macsiminu vediendu, cá nu i-lucesce neci câtu de puçina sperare de invingere, luandu veninu, intre cele mai cumplite doreri fece capetu viatiei sale, la 313.⁴⁾ Teritoriulu lui lu-ocupa invingatorulu Liciniu. Si asiá imperiulu lu-guvernáu in acestu tempu numai doi insi, adeca Constantin si Liciniu, acestu din urma avendu sub sene Iliriculu si Tracia, Asia si Egiptulu supusu vulturelui romanu, éra cele-alalte provincie eráu supuse lui Constantin.

Concordia acestoru doi principi, precumu si pacea crestiniloru, a duratu puçinu tempu. Cáci Liciniu, carele aveá sub sene mai mare parte a imperiului, inganfatu de acést'a, nu voi a fi alu doile capu in imperiu, ci celu primu. Astfelu intru ascunsu incepù a tiese planuri contr'a lui Constantin, si vediendu, cá cu aceste nu ajunge la tient'a dorita, i-dechiarà resbelu; dara, dorere! nu numai lui Constantin, ci si credintiei crestine, alu carei protectoru éra Constantin. Eusebiu⁵⁾ ne spune lucrulu precumu urméza:

„Liciniu puçinu invetiú a trasu din sórtea principiloru amintiti (Galeriu, Macsentiu, Macsiminu); cáci elu bucurandu-se de loculu alu doile in imperiu, precumu si de afinitatea inaltei familie a marelui augustu, dara nebagandu-le aceste in séma, a intrelasatu a urmá calea cea bura, si retaci pre cáile strimte ale tiraniloru celoru fóradelege, alu caroru capetu deplorabile cu ochii proprii contemplandu-lu, puçinu fruptu a avutu, deórace mai bine urmá intentiunile si planurile loru, decátu se remana in amicetia si bunavointia celui mai bunu principe. Pentru cá atítiatu de ura, dechiarà resbelu acelui-a, neluandu in socotintia dreptulu naturei si neaducundu-si aminte de legatura, de juramentu si de afinitate. La inceputu planurile sale tienendu-le intru ascunsu, presub mana lucrà incontr'a lui. Dara amicu, protectorulu si paditoriulu lui Constantin éra Ddieu, care Présantu tóte planurile contrarie le-a nemicitu. Vediendu Liciniu, cá pre ascunsu puçinu póte face, dechiarà pre façia resbelu lui Constantin. Mai incolo, precandu anuncia bataia lui Constantin, deodata detiermuri a portá lupta si cu Ddieulu ceriului si alu pamentului, pre care lu-scieá, cá este scutitoriulu lui Constantin, si asiá cu diverse piedepse a purcesu a necasi pre crestini desub sceptrulu seu.“

Dara lu-ajunse man'a resbanatoria a lui Ddieu; cáci convenindu ambele armate langa cetatea Cibale la fluviulu Sav'a, Constantin reusi invingatoriu si Liciniu fù silitu a cere de la dinsulu pace, carea se si inchiaia sub conditiunea, cá Liciniu se abdica de provincie,

cari le aveá in Europ'a, si astfelu Traci'a si Iliriculu devenira in manile lui Constantinu.

Din acestu tempu Liciniu jurá resbunare pentru rusinea si umilirea capetata, carea in sa acumu o versá asupr'a crestiniloru, torturandu-i pre acesti-a in moduri diverse. Asiá episcopiloru le-a intredisu comunicarea intre sene, au a conveni la sinóde; a opritu se convina femeile si barbatii in un'a si aceasi baserica; ostasii si deregatorii pretoriani, cari nu voira a sacrifica dieiloru. fure lipsiti de deregatoria; pre toti crestini aflatori in palatiulu seu i-a lapedatu afóra; sierbitorii, carii erau adicti religiunei crestine, au fure trimisi in esiliu, au lipsiti de tote posesiunile. Apoi tote aceste se marira prin ur'a deregatoriloru pagani, cari rescindu planurile lui Liciniu, inventara noue moduri de torture, parte cá se faca destulu urei, ce nutritiu in pieptu-si facia de religiunea crestina, parte cá se si-castige grati'a imperatoriului. Acest'a avu locu mai alesu in Pontu si Armeni'a mica, unde multe baserice fure stricate, altele inchise, multi episcopi ucisi, intre cari Blasiu si Sebastenu, si 40 de osteni sub prefectulu Agricola primira coron'a nevescedita a martiriei.

Una astfelu de portare facia cu crestini, prin carea Constantinu insu-si se vedeá atacata, cumu si alte lucruri patrate decatra Liciniu incontr'a pazei inchiaiate, fecera, de resbelulu la anulu 323 éra si erupse intre dinsi. Constantinu, in frunte cu trofeulu crucei, reportá trei invingeri asupr'a lui Liciniu, si inchidindu-lu in cetatea Nicomediéi, l'a silitu la capitulare, si desbracandu-lu de purpura, l'a relegatu in Tesalonic'a, unde petrecu câteva lune de totu retrasu; dara la anulu 325 incependu a fauri noue planuri si machinatuni contr'a lui Constantinu, la mandat lu acestuia i-se luá capulu, si asiá tote provincieele vastului inperiu romanu ajunsera sub domni'a lui Constantinu.

Juliu Pappalvai.

(finea va urma.)

1) V. Eusebiu Hist. eccl. I. IX. c. 9.

2) Vedi Observatiunile lui Enr. Valosiu la Hist. eccl. Euseb. I. X. cap. 5. sub liter'a d.

3) Hist. eccl. I. X. cap. 5.

4) Lactantiu I. c. cap. 49.

5) Hist. eccl. I. X. cap. 8.

Famili'a si scol'a.

Acest'a e santuariulu duplu alu societati omenesci, in care numai cu óresicare pietate potemu intrá. Aici suntu intretiesute si intarite cele mai sante si mai fragede relatiuni, si togmá pentru acea atingerea aspra a oricarei potestati lesne ar' poté sterge polin'a pomposa si fructifera, carea nu numai lucese pe vegetatiunea crescunda in gradin'a binefacatoria a familiei si scolei, ci recreandu aduce si fructe.

Temeiulu legaturiloru, cari dinleintru unescu famili'a, este si jace in sange si sentiri; pana ce in scola aceste legature-su intretiesute maicuséma prin desvoltarea si ardicarea spiritului, si prin cunoscintiele impartasite si castigate. Sangele si sentirile inghiaia sub recea glia a mormentului; in sa spiritulu nutritu din

magazinulu cunoscintieloru nu cunosce marginile mormentului; cerculu lui togmá atunci se maresce pana la infinitu, candu se impaingineza ochii, cari s'au desfatatu in iconele incantatorie desvoltate din relatiunile familiari si din fericirea prin dinsi dadacita.

Cu tote aceste separarea acestor'a, de s'ar' si poté intipui, nu ar' poté fi nicicandu salutifera. Caci desceptarea si direptiunea cea d'antáia a spiritului se intempla in cerculu familiei; éra scola pre acei-a i primesece in cerculu activitatei sale cei spirituali, cari sub aripele aperiatorie ale familiei cerca esvorulu cunoscintieloru de lipsa.

Asiadara famili'a si scola trebuie se fia petrunse si inriurite impromutatu un'a de alt'a; un'a celei-alalte e detoria, ba silita a-i dá mana de ajutoriu, cá se se desvoltedie intréga fiinti'a acea, carea o numimu omu si pentru a carei desvoltare totale, acomodata chiamarei ei cei sublime, e respundietoria atatu famili'a catu si scola.

Statulu, care e asediatu mai alesu pentru legaturile consangene, se nesuiesce a realisa acelu scopu alu civiloru, care provine din aceste legature; éra baserica, fiendu cá lucréza mai vertosu intr'unu cercu spiritualu, se ocupa cu destinulu spiritualu alu membriloru sei; si asiá si scola formeza nobilulu obiectu alu problemei sale, de carea nu se poté despartí fóra a se vulnerá pre sene in modulu celu mai sentitu.

Dara precátu de puçinu se poté separá famili'a de scola, chiaru asiá e cu nepotintia in acésta privintia a separá statulu decatra baserica intr'unu modu cá acela, cá statulu se indreptedie activitatea sa numai spre lipsele cele materiali ale civiloru, éra baserica numai spre lipsele cele spirituali ale membriloru sei. Statulu midiuloesce securitatea de tota plas'a a acelor'a, cari in elu suntu totodata si membri ai basericei; acesti-a in sa suntu totu acei-a, cari viatiundu in statu, asemenea se nesuiescu, conformu legiloru sante, spre ajungerea scopuriloru celoru nobile ale statului, cari fóra de debuintiosa crescere spirituala nepotendu-se realisa, dau statului dreptu positivu a dispune despre acea, cumu se se crésca civii spre ajungerea scopuriloru intregu otului, adeca: atatu ale barbatului din statu catu si ale crestinu'ui. Asiadara statulu si baserica trebuie se lucrédie la-olalta; activitatea loru — desi se vede a se misica pre unu terenu deosebitu — in ajungerea scopulu finale trebuie se convina, deci si in privintia mediiloru si instrumentelor, fóra de cari scopulu finale nu se poté ajunge. Fóra de colucarea impromutata a statului si a basericei pe terenulu acest'a, desvoltarea omenimei, carea nesmintitu trebuie se fia scoposa, ar' fi numai unilaterale, adeca fóra de scopu; de o lucrare cá acést'a neci un'a neci cea-alalta potestate nu poté fi interesata, si asiá neci cá o poté voi.

Insa barbatulu de statu, care in omulu singuraticu intogmá cá si in multimea prefacuta in societate nu vede altu ceva, decatu unu midiolocu alu statului spre midiolocirea, eluptarea seu promoverea scopuriloru lui celoru cu totulu pamentesci, unde numai se poté

lucrarea și activitatea bisericeii, carea ține înaintea ochilor mai în adinsu destinațiunea cea mai înalta a omului și a societății, țintesc totu a o delatură și margini; că asiă biserica nepotendu-si nicaiuri estinde poterea totale a lucrării sale, în urma se se vedea că superflua înaintea ochilor mai puțin petrundietori, și asiă de prisos și pre terenul acela, carele singuru ea și-l a eluptatu și santiunandu-lu l'a aretatu și statului că unu terenu că acela, pre care neci statulu nu-lu pôte negrigi fôra de periclitarea intereselor și scopurilor sale celor mai mari.

Prin biserica s'a redicatu famili'a la acea trépta a demnității, depe carea adeseori însu-si statulu o-a aruncatu în adancime; prin biserica s'a înfiintiatu intr'unu întielesu nobilu și scôl'a, și s'a facutu se fia aceea, ce trebuie se fia, adeca continuatori'a binecuvântărilor viatîei familiare și locutienetori'a parintiloru. Luandu-le aceste în consideratiune, biserica cu totu dreptulu le pôte îmbrăciosa ambe aceste că o ereditate scumpa a sa; dara ea totusi recunôsce, că fiindu asiediate ambe în statu, acest'a nu numai are dreptu, ci e și silitu a se ingrigi de ele și a influentiă organizatiunea lor, insa necidecātu a domni intru atât'a asupr'a oricaror'a dintru aceste, câtu lipsindu-se ele de natur'a lor, se se vedea a fi unice masine ale statului, și a eschide factorulu acelu potericu, adeca biserica, care în diregea și îndreptarea omenimei câtra scopulu celu finale va remanê totdeun'a celu mai legiuitu întrepunatoriu și midiulocitoriu.

Totusi, precumu se vede, statulu, care se ține a fi atotpotericu, se cuprinde cu astfelu de încercări. Precumu socotesce famili'a de unu belciugu alu catenei statului, pre care dupa interesele sale lu-pôte largi séu strimta, asiă și din scôla intentiunedia a eschide biserica, carea în acésta privintia are debunaséma atât'a dreptu, câtu statulu; carea și pre terenul acest'a ar pôte face cunoscutu statului, că omulu nu exista numai singuru pentru satu, ci și pentru scopulu lui celu propriu individuale, care prestrece scopulu statului și dupa care a se nesui togmá atât'a dreptu are, câta și datorintia de a înainta interesele oneste ale acelu statulu, alu carui membru s'a facutu.

Asiadara omenimea deasemenea e interesata a se padî incontr'a acelor încercări ale statului, cari amenintia cu cutropire drepturile întregității familiei, câtu și a sustiené dreptulu, de a-si tramite pruncii în atari scôle, în cari vlastarii familiei se desvoltédia dupa recerintiele întregului omu, adeca atâtu ale civelui câtu și ale crestinului, și cari mai securu midiulocescu destinulu acelor'a. Dorimu, că famili'a se fia crestina; atare pofsimu se fia și scôl'a, în care nu numai cive, ci și omu crestinu se se creșca.

Omulu pentru acea pasiesce în societate, că mai usioru și mai securu se-si midiulocésca scopulu esintintiei sale. Drept' acea si-sacrifica, séu baremi si-lasa a se margini unele drepturi, cari altecumu că unui omu i-suntu proprie și pre cari ar' avé dreptu a-le exercita, decă ar' remanê îndepartatu de societate, insa de caritutiunale, unde domne scu principie liberale. Între cer-

pentru pretinsiunile societății că membru alu acestei déjà trebuie se abdica.

Insa abdicarea acést'a necidecātu pôte cuprinde în sene acea, căsi cumu prin ea omulu ar' abdica și de drepturile acele, cari intr' atâtu forméza esinti'a individualității, încātu cu sacrificarea drepturilor acelor'a insasi individualitatea s'ar' periclită și s'ar' vedé nemicita cu privire la o lucrare mai libera; căci atunci mai multu nu ar' aparé însulu séu individulu că ceva de-sene-statatoriu, ci că o fiintia de totulu absorbita în statu, carea numai printr'insulu ar' resuflă, printr'insulu ar' cugetă; ar' functiună; cu unu cuventu: prin nemicirea individualității sale si-ar' castigă miserulu traiu, ce s'ar' folosi singuru pentru înaintarea statului.

De unu dreptu că acela, care prin statu nicandu și prin nici o cercustare nu se pôte instraină, ținemu și dreptulu de a se poté misicá în cerculu familiaru mai liberu și conformu scopului finale alu omului, precumu și creșcerea și instruirea prunciloru conforma aceluasi scopu finale. Cumu că cerculu familiaru asemenea e espusu influintiei spiritului tempului, precumu neci educatiunea nu pôte remanê de acest'a neatinsa, e fôrte naturale chiaru pentru acea, fiindu că ambe exista în statu; insa cu tôte aceste statulu necidecātu nu are dreptu a voi a straplantă spiritulu tempului, de care e elu patrunsu, pana intru atât'a în individulu și în familia, câtu acelu spiritulu chiaru și în santuariulu acestei se strabata tôte dispusetiunile, se îndrepteze tôte lucrările, se subjuge inca și sentîrile acele ale animei parintiesci, de cari cu privire la fericirea totala a prunciloru numai anim'a parintésca pôte fi petrunsa, și a caroru lucrare promovata cu jerfe și tîntita singuru spre prosperitatea prunciloru nu o pôte suplini necicandu spiritulu tempului, care mai totdeun'a, dara mai alesu în dîlele nôstre judeca fôrte stangaciu despre scopulu finale alu omului.

Form'a statului demultiori se pare a-o îmbracă și famili'a, în care că intr'o miniatura relucesce starea statului. Tirani'a furiôsa a statelor pagane cu crud'a sa putere a strabatutu și în viati'a familiei. Parintele a fostu domnu absolutu, ba adeseori carneficele familiei; muierile și pruncii au fostu subiectele domniei lui celei nemarginite, togmá asiă, precumu au fostu și imperatorii tiranii cei mai crudi ai statelor, nemicindu în desfrenat'a loru turbare fericirea a miie de insi. Ôre statulu s'a desvoltatu între giurstări că aceste din familia, séu acést'a s'a acomodatu dupa statu? e totu un'a: famili'a și statulu au fostu demni unulu de altulu.

Déca în statu domnescu principie mai liberali, famili'a inca și-le însusiesce, ba și însu-si statulu se nesuesce — ôresicumu intru justificarea sa — a picură ideele sale în sinulu familiei. Insa decumvá parintii aru fi mai invertosiatu, decātu că se cêda lesne unei influentie că acést'a, pruncii cu atâtu mai iute i-dau intrare în animele lor, și asiă se recesce în ei iubirea și obedientia în privintia parintiloru, eutêza a critisă faptele acelor'a, togmá asiă, cumu facu supusii statului constidéca ar' remanê îndepartatu de societate, unde domne scu principie liberale. Între cer-

custări că aceste nu intru atâtu supunerea prunciloru, căci dejá sî umbr'a acestei-a abiá se póte aflá, ci mai-cuséma iubirea cea nemarginita a parintiloru impedecea, de legaturele familiari nu incepu a se desface intr'unu modu tristu.

Aceste-su cele dóue extremitáti ale familiei: capulu familiei nu póte fi neci Saturnu, care se si-manance nascutii sei, sî nici si-póte jerfi auctoritatea sa intru atát'a, câtu se domnéscá pruncii asupr'a lui. Crestinismulu nu iérta neci un'a dintre relatiunile aceste; elu sustiene, santiesce puterea parintelui, in sa totodata face pe parinti respundietori pentru prunci cá pentru unu tesauru cá acel'a. a carui aperature sî nobilizare Ddieu o-a concediutu loru, sî pentru care odinióra va cere séma de la ei.

Ide'a acést'a a crestinismulu a renascutu famili'a; genitoriulu s'a facutu parinte adevératu, muierea a incetatu a fi numai instrumentulu voluptátii, éra pruncii suntu depositoryulu, care cuprinde in sene corón'a parintiloru, dara totodata sî obiectulu respunsabilitátii loru. Propusulu, scopulu crestinismulu a fostu a uní pamentulu cu ceriulu, a impregiurá tóte relatiunile omenimei cu o stralucire cerésca; pentru acea sî famili'a o-a impregiuratu cu atare stralucire prin acea, cá pe parinti i-a pusu de locutienetorii lui Ddieu, éra pe prunci de proprietatea Creatoriulu, cari suntu infrumsetiati cu unu caracteru sî mai inaltu, decâtu numai semnulu consangenitatiei; ambe suntu indelebile, in sa unulu e cerescu, celu-alaltu pamentescu, sî déca are dreptu pamentulu la fiéti'a acésta, dreptulu ceriulu cu atâtu e mai fundatu, cu câtu e mai maiestosu caracterulu, cu care a indiestratu posesiunea sa.

Precumu multe alte binecuvéntári ale crestinismulu, asiá e nesuferibila adi sî gloriificarea acésta a familiei; amu dorí a cercá caus'a nemultiamirei singuru in acea, cá influinti'a crestinismulu de a nobilisé fiendu ceva lucru dejá indatinatu, s'a stersu depe pagin'a aducerei aminte icón'a gelós'a, pe carea erá depinsa viati'a familiara cea dinaintea crestinismulu, sî viati'a popóreloru celoru pana acumu necrestine. Se descoperimu dara velulu, care acopere icón'a miiloru de ani, dóra vomu fi mai recunoscatori in privinti'a binefaciloru santei nóstre credintie.

In famili'a pagana, sub influinti'a tiraniei sî a despartirei, muierea intru adevéru a fostu sclava; ea s'a potutu dimitte in tóta ór'a sî a se despartí decátra prunci, pre cari desí i-a nascutu ea, totusi nu eráu ai ei. Starea ei a fostu togmá asiá de nesecura, precátu de umilita.

Nesiguranti'a starei din ce in ce a impučinatu in anim'a mamei iubirea sî spiritulu celu inventiosu alu jerfirei, pre carele in infantia prunculu lu-pretindu de la mama atâtu lipsele materiali câtu sî cele moráli. Si togmá pentru acea déca privimu lumea pagana, in totu loculu vedemu uciderele prunciloru, dara nicaiuri icón'a suprindietória a jerfirei. In sedaru cercámu in viati'a paganiloru o Monica, carea a fostu gat'a a-si

parasi patri'a, pentru cá se urmarésca pe fiulu seu, voindu a-lu scuti de tóte periclele, cari aru impregiurá viati'a lui cea morala.

Starea cea umilita a muierei a despoiatu pe prunci de sentirile adevérate ale iubirei, onórei sî confidentiei fragede, cari le pretinde in sa-si natur'a, ci legile cele pagane le calcáu sub petióre. Dara sî altcumu ce onóre, ce atentiune aru fi potutu aretá pruncii fácia cu o mama, de la carea nemica au potutu sperá, carea inaintea ochiloru loru s'a maltractatu intr'unu modu necuviintiosu, sî carea in minutulu urmatoriu a potutu se nu mai existe atâtu pentru ei câtu sî pentru parinte?

In sa legile pagane au purcesu sî mai incolo; căci ele au estincu despotismulu barbatulu sî dupa mormentu, oprindu pe vedu'a remasa de la a dóu'a casatoria, sî batjocurindu pre acele, cari aru lucrá contr'a legiloru acestor'a. Flacar'a roguriloru, cari inca sî adi flusturéza in Indi'a, si-revérsa trist'a sa lumina asupr'a legeri acestei barbare. In epoc'a de auru a marirei sî gloriei Romei imperatulu Augustu a concesu, ba in anumite casuri a sî demandatu espunerea, uciderea, séu vinderea prunciloru; sî datin'a acésta infioratória intru atát'a s'a inradecinat, incátu neci Constantinu celu piu a avutu sperare de a o poté desradeciná.

Selbateci'a acésta, care pestrece cea a animaleloru, abiá o esercitédia undevá intr'o mesura mai mare paganimea cea desfrenata, decâtu in Chin'a cea inganfata cu cultur'a sa; cu privire la care citimu urmatori'a inscintiare a unui misiunariu:

„Locuitorii insulei póte cá au sî insusiri bune, in sa in tirania fácia cu pruncii pestrecu pe locuitorii pamentulu uscatu din Chin'a. In 3 Ianuariu in lungimea canalulu Sir-kai, pe unu spatiu camu de 9 mile de locu. 37 de legature de paie am numeratu, in cari se afláu totu atáti prunci morti. Datin'a acea, cá pe prunci i arunca in canalu, ascunde in sene multe ucidere de prunci. Uciderea unui bou séu cane, taiarea unui lemnu séu stramutarea din locu-i a unei pétre, in Tsum-min se iea de mare crima, de care respectivulu numai cu o snma mare de bani se póte rescumperá, séu se iea la unu procesu cá atare, care debunaséma se finesce cu caderea lui. In sa déca e vorba despre uciderea unui pruncu, acea nime nu o baga in séma, intru atát'a se tiene de liberu in acésta privintia totu insulu; eu din parte-mi necicandu am vediatu, cá cinevá pentru acésta baremi s'ar' fi neliniscitu. Numai religiunea crestina invétia a pretiui pe prunci, pre cari paganimea asiá de tare i contemnédia.“

(va urmá.)

Statute

pentru constituirea senatelor scolarie gr. cat. din districtulu Naseudulu.

Auctoritátile de instanti'a I. sî II. a scóleloru popolari gr. cat. din districtulu Naseudulu sî sfer'a loru de activitate.

Auctoritatea de instanti'a I.

Auctoritatea imediata a fiacarei scóle poporali gr. cat. din districtulu Naseudului este comun'a basericésca, care sustiene scól'a.

Comun'a basericésca si-esercéza drepturile sale fa-
çia cu scól'a prin comisiunea scolastica confesiunale (senatulu scol. locale gr. cat.) Acést'a are se constee din 9 membri, séu unde va cere lips'a din 11 membri, intre cari preotulu locale cá presiedinte, invetiatoriulu cá notariu, judele sí notariulu, decumvá cesti din urma suntu de confesiunea gr. cat. Prelanga acesti-a au se se mai aléga patru membri din comuna cu pluralitate de voturi, cari se aiba insa calitátile de lipsa.

Sfer'a de activitate a comisiunei confes. e urmatorí'a:

1. Alegerea invetiatoriului. Acést'a are se se faca in modulu urmatoriu: a) Indata ce devine statiunea de invetiatoriu vacante, comisiunea e indetorata a escrie concursu in foile publice pentru ocuparea statiunei, aretandu emolumentele impreunate cu acelu oficiu. b) In diu'a statorita pentru alegere comisiunea tiene siedintia cu intrevenirea referintelui scolariu cercuale cu siederea in Naseudu, sí luandu inainte suplicele documentate ale concurentiloru, face alegerea prin votisare. Referintele are numai votu consultativu. e) Dupa ce s'a facutu alegerea, comisiunea asterne actulu de alegere impreuna cu suplic'a documentata a alesului la comitetulu confes. districtuale spre aprobare, sí totodata suplicele celoru-alalti concurenti. d) Dupa ce s'a aprobatu alegerea, comisiunea dá alesului decretu, care are se se faca dupa unu formulariu anumitu. e) Alesi potu fi numai acei-a dintre concurenti, cari au absolvitu studiule pedagogice cu sucesu bunu in unu institutu publicu, sí au portare morale nepetata. In casu de lipsa se potu alege sí dintre cei neabsoluti, insa numai de acei-a, cari inainte de alegere se voru fi supusu la esamenu din studiule pedagogice inaintea unei comisiuni denumite din partea comitetulu scolasticu confesiunale districtuale. De regula insa unu atare alesu va fi indetoratu a se supune la esamenu la una preparandíia publica in tempu de doi ani. f) Fiacare invetiatoriu se alege mai antáiu provisoriu pre doi ani, dupa care apoi se prevede cu decretu definitivu sí e neamovibile. g) Decumvá comitetulu nu a aprobatu alegerea, are se se faca alegere nóua. h) Spesele referintelui cu ocasiunea alegerei le pórtá comun'a respectiva. i) Decumvá móre invetiatoriulu, atunci veduv'a sí orfanii au dreptu patru lune a gustá tóte beneficiile, ce le-a avutu invetiatoriulu, sí numai dupa acea se póte ocupá statiunea. Pe tempulu acest'a va pune comisiunea indata dupa repausare unu substitutu. l) Fiacare invetiatoriu e indetoratu odata in anu a veni la conferinti'a invetiorésca, sí pentru acést'a va primí díurne, pre dí câte 1 fl. 50 cr. v. a., fóra carausía (trasura).

2. Veghiéza asupr'a portarei invetiatoriului in sí afóra de scóla. Déca observa ceva smintéle séu defecte in orice privintia, are dreptu a admoniá pre invetia-

toriu, a-lu deferi la comitetulu confesiunale districtuale, sí in casu de necoregere a decretá amovarea invetiatoriului, asternendu actele respective la comitetulu confesiunale districtuale, care are dreptu a aprobá séu anulá conclusulu comisiunei.

3. Veghiéza asupr'a invetiamentului, sí se ingri-gesce se fia tóte cele de lipsa pentru invetiamentu, precumu: casa acomodata de scóla, càrti, table, mape, tablitie, tabele de pariete, globuri etc. In casu in-sa, candu dupa dóue provocári din partea comitetulu nu ar' procurá cele de lipsa, comitetulu e autorisatu a-le procurá pre spesele comunei basericesci.

4. Veghiéza, cá se cerce regulatu scól'a toti prun-cii oblegati, sí anume: cea de tóte dílele pruncii de la 6 pana la 12 ani, éra cea de domineca de la 12 pana la 15 ani.

5. Admoniéza pre parintii, tutorii sí crescutorii, ce nu-si dau pruncii la scóla, sí déca acést'a nu folo-sesce, i-aréta antistíei comunali, care e detória a-i astrin-ge la acést'a. conformu §-lui 2 din instructiunea pentru comune.

6. Cá se aiba in totu tempulu o evidentia despre starea scólei, comisiunea va cercetá scól'a in fiacare septemana prin unu membru din sinulu seu, care apoi va relatiuná comisiunei in siedinti'a, ce se va tiené, ordinariu cu capetulu fiacarei lune, éra straor-dinariu decáteori va cere necesitatea.

7. Asista la esamene prin doi membri, cari in-sa nu potu fi preotulu sí invetiatoriulu.

8. Administréza averea scolastica sí e respundie-tória „in solidum“ pentru orice dauna causata averei scolastice. Pentru ducerea ratiuniloru, incasarea bani-loru sí platirea lefei invetiatoriului si-alege din sinulu seu unu perceptoriu sí unu ratiunistu séu controloru, cari in-sa asemenea suntu respundietori cu averea loru pentru exact'a ducere a ratiuniloru. Decumvá órecare comisiune scolastica nu va fi in stare a-si administrá averea, comitetulu e autorisatu a luá in-si in mana administratiunea.

9. La capetulu anului scolasticu asterne la comi-tetu scrisorile de próba, tabelele de cualificatiune a prunciloru, ratiunile preste administrarea averei sí unu reportu detaiatu despre starea scólei.

10. In fiacare siedintia are se duca protocalu de-spre obiectele, ce se pertractéza, sí tóte actele sí co-respondintiele au se fia datate din siedinti'a comisiunei scolastice confesiunali sí subscribe de presiedinte sí notariu.

11. Platirea lefei invetiatoriului are se se faca in rate lunari anticipative, éra cele-alalte competintie dupa cumu va fi statoritu cu ocasiunea ocuparei po-stului.

12. In fine judeca in instanti'a prima certele escate intre invetiatoriu sí parintii prunciloru.

13. Tóte spesele in afaceri scolari se voru portá din averea scolastica confesiunale.

14. Incontr'a decisiuniloru instantiei prime se póte recurge la instanti'a a dóu'a, carea e comitetulu sco-

lare distr. confes., éra incontr'a decisiuniloru acestui la instanti'a III., carea e ordinariatulu diecesanu gr. cat. de Ghier'a.

Autoritatea de instanti'a II.

Autoritatea de instanti'a a dóu'a, conformu usului anticu si conformu conclusului adusu in sinodulu tractuale din vicariatulu Rocnei, tienutu in 16 si 17 Martiu 1870 si aprobatu din partea ordinariatului diecesanu prin ordin. de datulu 29 Iuniu 1870 nru. ¹⁴³⁶/_{9 61}, este comitetulu scolasticu granitarescu din Naseudu ca senatu scolare distr. de confes. gr. cat., subintielegundu-se aici numai membrii gr. catolici.

Sfer'a de activitate:

a) in privinti'a invetiatoriloru.

1. Intarece pre invetiatorii alesi de comisiunile scóleloru confesionali. In casu candu observa, cá la alegere s'a comisu ceva ilegalitate, are dreptu a anulá alegerea si a ordiná alegere nóua. In casu, candu comisiunea nu ar' corespunde acestei ordinatiuni nici dupa a dóu'a si a trei-a provocare, are dreptu a denumí pre invetiatoriu.

2. Dupa ce a aprobatu órecare alegere, are numaidécátu a notificá ordinariatulu diecesanu despre actulu alegerei, facundu cunoscutu numele alesului si cualificatiunile lui.

3. Supraveghiéza preste portarea invetiatoriloru din districtu de confesiunea gr. catolica.

4. Pórta grigia, cá invetiatorii se-si capete competintiele regulatu.

5. Decide in causele de cérta intre comisiunile confes. si invetiatori.

b) in privinti'a invetiamentúlu.

1. Supraveghiéza, cá se se tiena planulu de invetiamentu aprobatu de comitetulu scolasticu, care se si alatura aici; cá obiectele prescrise in acestu planu se se propuna dupa regulele didactice si metodice.

2. Supraveghiéza, cá comisiunile scol. conf. se procure cele de lipsa pentru invetiamentu, se astringa pruncii la cercarea regulata a scólei, etc.

c) in privinti'a averei scolastice.

1. Censuréza si aprobéza preliminariele asternute din partea directiuniloru de la scólele triviali pentru procurarea materialului scripturisticu, pentru procurarea de cărti etc., ce se dau din fondulu scolasticu centrale, cumu si preliminariele asternute de comisiunea scol. locale pentru scólele confes. locali.

2. Censuréza si din parte-si ratiunile despre fondurile scóleloru gr. cat. asternute de comisiunile scol.

3. Supraveghiéza, cá fondurile scol. se se administre cu tóta acuratéti'a decáttra comisiunile confes., cá banii se se eloceze prelange ipotec'a prescisa, éra banii gat'a se se pastreze in locu securu.

* * *

Spre a se poté duce in deplinire aceste dispuestiuni, totu districtulu se va impartí in 5 cercuri de instructiune, si anume: 1. alu Naseudului, 2. alu Sangeorgiului, 3. alu Rocnei, 4. alu Zagrei, 5. alu Mono-

rului, cuprindiendu fiacare comunele, cari forméza asta-di cercurile politice de aceasi numire. La cerculu Sangeorgiului se adaugu si comunele gr. cat. din cerculu politicu alu Borgoului. Pentru fiacare cercu de instructiune comitetulu alege câte unu referinte cu locuinti'a in loco Naseudu, si câte unulu cu locuinti'a in cercu. Acesti referinti forméza asiá-dicundu una sectiune scolastica.

Agendele acestoru referinti sunt;

1. Fiacare referinte cu locuinti'a in loco Naseudu are de a primí tóte actele tienutórie de vre una afacere scolastica din cerculu seu de la secretariulu comitetului, care e indetoratu in tempu de 24 óre dupa venire si improcolare a-le transpune respectivului referinte.

2. Referintele studiéza actele, ce le-a primitu, le comunica cu cei-alalti referinti si in urm'a consultarei avute face propunerea motivata la comitetu spre decidere.

3. Spre a se poté informá comitetulu despre starea scóleloru, fiacare referinte dintre cei cu siederea in Naseudu e detoriu a visitá in fiacare anu câte odata scólele din cerculu seu, care visitare are se se intemple pre neaseptate, adeca fóra a se anuciá mai inainte pre cale oficiósa ori privata; éra referintii cu locuinti'a in cercuri voru visitá scólele cu dat'a oca-siune.

4. Visitatoriulu e indetoratu a asistá la propunere, cá se se convinga insu-si despre observarea planului de invetiamentu, despre tractarea metodica ori nemetodica, si despre tactulu pedagogicu alu invetiatorului.

5. Decumvá cu oca-siunea visitarei afla ceva defecte, in contielegere cu cei-alalti referinti face propuneri de emendare in siedinti'a comitetului, care se va tiené in fiacare luna odata, si anume la midiuloculu lunei.

6. Decumvá comitetulu va aflá de lipsa, prelanga referinte mai póte esmite câte unu comisariu din sinulu seu.

7. La esamenulu de véra asista presiedintele comitetului la tóte scólele gr. cat. din distr. Naseudului impreuna cu referintii respectivi, cari locuescu in Naseudu. In casu, candu presiedintele va fi impiedecatu a merge la esamene, in contielegere cu comitetulu va substituí pre altu cinevá.

8. La capetulu fiacarui anu scolasticu referintii au se faca unu reportu detaiatu despre scólele din cercurile sele, din cari apoi se va compune unu reportu generale, care se va asterne decáttra comitetu ordinariatului diecesanu.

9. Competintiele presiedentelui sunt si pre venitoriu cele de pana acumu; éra competintiele referintiloru de scóla cu locuinti'a in Naseudu se statorescu in urmatoriulu modu: a) candu unu atare referinte va caletóri de-sene-statatoriu, se aiba diurne pre di câte patru florini v. a., fóra de a avé dreptu a computá ceva pentru carausia; b) candu va caletóri impreuna

cu presedintele comitetului, avendu acest'a a-lu luá in trasur'a sa, va avé se primésca diurne pre di câte trei fl. v. a.

10. Tóte espeditiunile tienutórie de afacerile scolari voru fi subsemnate de presedintele sí secretariulu, sí contrasemnate de respectivulu referinte.

(va urmá memoratulu Planu de invetiamentu.)

Reportulu anuale alu Societatei bas.-lit. a teologiloru rom. din seminarulu gr. c. centr. de la s. Barbar'a.

Conformu §-lui 32 din Statute, venimu a dá pre scurtu urmatoriulu reportu despre starea Societatei nóstre in decursulu anului scolasticu 1871/2.

I. Despre cass'a Societatei. In acésta la inceputulu anului scolasticu s'au aflatu 72 fl. 20 cr. v. a. bani gat'a, sí 53 fl. 25 cr. v. a. in obligatiuni; dintre acesti-a 44 fl. v. a. s'au inapoiatu prenumerantiloru de la „Deharbe“, remanu dara bani gat'a 28 fl. 20 cr. v. a. Perceptiunile in decursulu anului au fostu 64 fl. 80 cr. v. a., cari adaugundu se la cei 28 fl. 20 cr. v. a., facu 93 fl. v. a.; din acesti-a subtragundu-se erogatiunile in suma de 68 fl. 11 cr. v. a., resulta 24 fl. 89 cr. v. a.; asiadara de presinte se afla in cass'a Societatei 24 fl. 89 cr. v. a. bani gat'a, sí 38 fl. 30 cr. v. a. in obligatiuni.

II. Despre bibliotec'a Societatei. Acést'a la inceputulu anului scolasticu numerá 415 opure; in decursulu anului s'a mai inmultitu cu 7, donate din partea unoru pré onorati domni, sí anumitu: esc. sa dr. Ioane Vancea binvoí a-ne tramite, respective a-ne doná opulu „Imnurile domnediescei liturgie, de Gabr. Musicescu“; claris. d. dr. Greg. Silasi „Liturgi'a s. I. Crisostomu, de M. Sierbanu“; m. o. d. I. M. Moldovanu „Acte sinodali ale bas. rom. de A. Iuli'a sí Fagar.“, „Fundatiunea fericit. St. Siolutiu“, „Actele confer. baser. rom. gr. cat. de la A. Iuli'a“; claris. d. dr. I. Ratiu „Principiale religiunei crestine“; m. o. d. I. S. Selagianu „Manualu de geografia“; caroru pré generosi domni le-aducemu tributulu celei mai profunde multiamite.

Profitámu de acésta ocasiune spre a esprime fierbintea nóstra multiamita sí pré stimatelor redactiuni ale diuarielor: „Federat.“; „Roman.“; „Transilv.“; „Sion. rom.“; „Semenat.“; „Col. lui Trai.“; „Conv. lit.“; „Gur. sat.“; „Speran.“; „Bas. rom.“; pentru tramiterea gratuita a pretiuitelor diuarie, ce le redigu, rogandu-le totodata, se binevoiesca a ne împartesi sí pre venitoriu din acestu favoru. Afóra de diuarietele memorate mai prenumera Societatea pre spesele proprie urmatóriele: „Reform“; „Alb.“ sí „FAMIL.“

III. Despre activitatea membriloru ordinari. Membrii, precumu pana acumu, asiá sí in anulu acest'a — avendu in vedere maretiulu scopu alu Societatei, care e: eluptarea la unu gradu mai inaltu alu culturei intielesuali sí castigarea unei perfectiuni solide intru cunoscinti'a limbei materne, — au prelesu in fiacare siedintia ordinaria câte unu operatu originale corespundictoriu, sí anume: Cir. Groze: „Baseric'a sí natiunea romana in aceasi paralela persecutate“; Ant. Covaciu: „Câtevá liniamente asupr'a pseudo-liberalismului sí a urmárilor lui“; I. Borosiu: „Invetiatur'a privata sí publica cá doi factori avendu aceasi tiente, lucrandu in modu diversu“; Vas. Porde: „Venitoriulu natiunei romane amenintiatu“; P. Uilacanu: „Peregrinulu“ poesiá; Stef. Cresineacu: „Metodulu de instructiune pentru pedagogi“; Vas. Sabo: „Una privire fugitiva asupr'a scóleloru nóstre populari“; Gabr. Cherebetiu: „Seclulu presinte“; Montani: „Aventarea sí fericirea cutarui poporu e basata pre dereptate“; Stef. Nagy: „Câtevá liniamente despre franco-muratori“; Alesand. Popu: „Dereptulu sí folósele invetiamentului publicu“.

Afóra de acea s'a continuatu sí finitu purisarea tomului alu II. din „Catech. lui Deharbe“, care insa, dorere, nu se potú dá

nece in acestu anu la tipariu, lipsindu-ne mediele recerute pentru acoperirea speselor tiparirii. Cáce prelanga acea, cá in urm'a: mai multoru invitári la prenumeratiune capetaramu unu numeru prea micu de prenumeranti. nu poturamu incassá nece sumele frumóse, ce le avemu la vre-o câti-va stimati domni, intre cari cu parere de reu trebuie se amintimu sí pre claris. d. dr. Vas. Iutiu, protopopu in Vadu dícc. orad., cá pre unulu, care ne detoresce sum'a cea mai insemnata. Dupa ce respectivulu claris. domnu, in urm'a mai multoru rogári sí provocári, ce i-s'au facutu din partea Societatei de vre-o câti-va ani incóce totu mereu, nu numai nu ne tramise nemicu din banii, ce-i avemu la dinsulu, ba inca nece baremi unu respunsu simplu nu ne dede, suntemu necesitati a-lu provocá aici in publicu, se grabésca a ne solvi cea, ce ne detoresce, căce altcumu — nu fóra neplacere — vomu fi constrinsi a purcede pre alta cale incontra-i. Suntu provocati sí cei-alalti debitori, se binevoiesca a grabí cu rescumperarea obligatiuniloru, ce le au la Societatea nóstra.

Aici nu fóra intristare avemu de a insemná, cá din unu numeru frumosu de membri binefacatori, de cari se bucurá mai inainte Societatea nóstra, de unu tempu numai unulu mai continua a solvi tacs'a anuale de 2 fl. v. a.; sperámu inasa, cá acei onorati domni, de aci inainte éra voru se incépa a ne ajutá cu binevitoriulu loru sucursu.

In siedinti'a a VII. sí ultima, tienuta in 2. Iuniu, conformu §-lui 16 din statute se fece alegere nóua de oficiali pentru anulu venitoriu, sí reesíra cu maioritate de voturi: Vas. Porde pres., Iul. Montani secr.; Vas. Sabo cas.; Gabr. Cherebetiu bibliotec.

Vien'a, in 27. Iuniu 1872.

Antoniu Covaciu m. p.,
presiedinte.

Petru Uilacanu m. p.,
secretariu.

Amvonulu.

Laudele ss. apostoli Petru si Paulu.

(predica pre serbatórea loru)

„In totu pamentulu a esitu faim'a loru sí la marginile lumii cuventele loru.“
Psalm 81, 4.

Este óre omu mai nefericitu, mai nepotintiosu, decâtu orbulu lipsitu de vederea ochiloru, care e silitu a se incredintiá altor'a se-lu conduca dintr'unu locu intr'altulu? Pana ce celu sanetosu cu placere sí dulcétia si-delectétia ochii la frumsetiele minunate ale naturei, orbulu e lipsitu chiaru sí de ide'a frumosului, impresurandu-i lumin'a ochiloru gros'a sí etern'a cétia a orbirei!

Ce sórte ar' avé genulu omenescu, decumvá sórele retra-gundu-si radiele sale, nuorii cei negri sí grosi ai intunecimei aru acoperí rotogolulu universului? Ce folosu ar' avé omenimea de minunatele producte ale pamentului, ce desfatere in feliiurite sí spre intrebuintiarea sa createle fapture, déca negurós'a sí in eternu duratóri'a intunecime a unei infricosiate nopti le-ar' împainginá sí ascunde dinaintea ochiloru ei?

Astfelu de orbire acoperiá, I. Cr., mintea sí preceperea omenimei, spre a nu mai curóscce pre sórele dreptatiei, pre Ddieulu celu viu. O atare intunecime impresurá partea cea mai nobila a omului, sufletulu, care-lu face corón'a sí domnulu fientiloru create, care-lu inaltia la demnitatea, de pórtá tipulu sí asemenarea induratului seu Creatoriu. — Dintr'o gresiéla in alt'a, dintr'unu pecatu in altulu, dintr'o fóradelege in alt'a a lunecatu omenimea, pana ce a cadíutu de totu in abisulu fóradelegiloru, a parasitu calea cea drépta, s'a abatutu de la Ddieulu seu celu adevératu.

Asiá e, cá starea acésta intru adevéru se poteá numí orbimeá cea mai nefericita, intunecimeá cea mai grósa, in carea orbécáu chiaru sí invetiati paganiiloru, marturisindu, cá „e cu greu a aflá pre Donnulu universului acestui-a, inasa déca odatu l'uam gasitu, apoi e cu nepotintia a-lu parasí?!“ Acésta stare

insa și mai chiaru ni-o descrie s. Paulu (Rom. 1, 21—31) „*Deorace gintile, dăce, cunoscundu pre Ddieu, nu că pre Ddieu l'au maritu, ci s'au facutu insedarnici intru cugetele sale, și s'a întunecatua cea neintielegătoria anim'a loru, dăcundu-se pre sene a fi întiepleți, au nebunitu, scl.*” Omenimea cuprinsa de aceste misielatâti sufletesci a avutu lipsa de ajutoriu, care se o scape din noianulu fôradelegiloru, in care se cufundase prin abaterea sa de la Creatoriulu seu. A avutu lipsa de unu medicu ddieescu, care curatîndu cėti'a depe ochii sufletului, se-i restituiedie originari'a ei vedere; de unu sôre binefacatoriu, care nemicîndu negur'a necunôscerei lui Ddieu, se-si respandésca radiele sale preste omenimea crbecatôria intru intunerecu, se strabata in anim'a fapturei, și se aprinda in ea faci'a credintiei, sperantiei și a iubirei cătra Facatoriulu seu.

Acésta lipsa a amaritei omenimi o a implinitu induratulu Creatoriu, singuru din iubire cătra genulu omenescu, prin unulu-nascutu Fiiulu seu; „*că asiá a iubitu Ddieu lumea, cătu și pre unulu-nascutu Fiiulu seu l'a datu.*” Fiiulu lui Ddieu si-intemeiédia aici pre pamentu imperatî'a sa, aduce lumin'a credintiei cei adeverate, promite fericire eterna, că toti acei-a, cari voru crede int'rinsulu, se o și speredie firmu; pacea sa o lasa și o dă lumii, că iubirea in perpetuu se domnésca între ómeni. Că apoi imperatî'a lui Ddieu se se latiesca preste totu pamentulu, dulcele nostru Rescumperatoriu I. Christosu alege 12 tramisi séu apostoli, cari se o latiesca si propage, dintre cari s. mama baserica adi pre s. Petru și Paulu cu destiusa onóre și lauda i onorédia: pre s. Petru că pre capulu ei de I. Christosu rônduitu, éra pre s. Paulu că pre apostolulu neamuriloru, precum insusi marturisesce despre sene in epist. cătra Romani. A acestoru faima, precumu dice dreptulu Davidu, in totu pamentulu a esitu și cuventele loru pana la marginile lumii. Despre acesti doi ss. apostoli mi-am propusu și eu se ve cuventu, I. A., in s. di de asta-di, aretandu-ve in partea I. cine au fostu ei și cu ce daruri au fostu infrumsetiati de la Ddieu, éra in II. cumu se le urmâmu? Despre ce pana candu pe scurtu ve voiu cuventá, ve rogu se fiti cu luare a minte! —

I. Mantuitoriulu n. I. Christosu că se ne arete, că inaintea s. fației lui Ddieu nu este desclinire între seracu și avutu, între invetiatu și neinvetiatu, între domnu și sierbitoriu, pe s. Petru, care mai inainte cu pescuitulu si-castigá pana de tóte dilele, lu-redicá la demnitatea acea, care neci angeriloru s'a datu. Lu-face pescuitoriu de ómeni; ba, ce e mai multu, Domnulu Christosu pre dinsulu si-intemeiédia baserica, pre dinsulu lu-pune de capu vediutu alu acelei-a, dăcundu (la Mat. 16, 18): „*Tu esti Petru, și pe acésta pétra voiu edificá baserica mea, și portile iadului nu o voru birui pre ea;*” i-dá potere se o gubernedie conformu s. voiei lui, se lucredie și se inaintedie mantuirea credintiosiloru ei fii. „*Si-ti voiu dá chiáile imperatîei ceriuriloru, și orice vei legá pre pamentu, va fi legatu și in ceriu, și orice vei deslegá pre pamentu, va fi deslegatu și in ceriu.*”

S. Paulu, care inainte de a fi vasu alesu, de a fi chiamatu la apostolia, se numiá Saulu, s'a nascutu in Tarsu cu 10 ani dupa Christosu din neamulu lui Beniaminu. Din acestu neamu s'a fostu nascutu și Saulu, primulu rege alu Jidoviloru, care persecá pre Davidu fiiulu lui Isai, celu ce in multe privintie erá prototipulu lui Isusu; in asemene mesura aprinsu de foculu persecarei și isbandei, persecutá și Saulu alu doile pre fiiulu lui Davidu, pre Isusu Christosu in credintiosii lui. Acumu că teneru lu-vedemu, că padiesce vestmentele ucigatoriloru s. Stefanu, antâiului martiru, și se invoiesce in mórtea lui. Ce face mai tardîu? Capetandu iertare de la maimari, ambla din cetate in cetate, cercandu din casa in casa, că se afle vre unulu, care crede in Christosu; pre cari apoi cu crudelitate i arunca in afundîmea prinsoriloru. Nici că se indestulesce cu persecarea crestiniloru din giurulu Ierusalimului, si-indreptédia pasii și mai departe, cătra cetatea Damascului. Dara candu acumu mai priviá casele, ai caroru locuitori eráu se devina jerfe demne de compatimire ale acestui inamicu avamu; cand

cugetá, că si-va saturá strabatatorii și de furia aprinsii ochi cu priveliscea versarei nevinovatului sange alu alesiloru lui Ddieu: indurarea lui Isusu nu-lu lasa a retacî mai incolo, căci din pantecele maicei sale și-lu alesese síesi. Dá, din lupu rapitoriu lu-preface in mnelusielu blandu, din inamicu in celu mai credintiosu sierbitoriu, din celu mai infricosiatu persecutoriu in celu mai statornicu atletu și aperatoriu alu seu. Candu adeca si-continú calea cătra Damascu, deodata lu-impresura fulgeru luminosu din ceriu; Saulu cade la pamentu și-si pierde vederea ochiloru; intr' aceste aude dulcele cuvente ale lui Isusu: „*Saulu, Saulu, pentru ce me gonesci?*” Saulu, cuprinsu de infrangere și frica, lu-intreba: „*Cine esti, Dómne?*” „*Eu sum Isusu, pre care tu lu-gonesci*”, și din acésta óra Saulu se face celu mai umilitu și mai zelosu sierbu a lui Christosu, plangundu-si fôradelegile.

Nu este întórcere, care s'ar poté asemená acestei-a; precumu nu este omu, care pentru evangeli'a lui Isusu se fia suferitu, asudatu și patimitu atát'a, cătu s. Paulu. Dinsulu intru tóte aceste e uniculu esemplu și va fi pana la capetulu lumii. S. Paulu e acel'a, care fundamentulu s. mame baserice l'a asiediatu și între neamuri. Elu e, care a avutu cea mai inflacaratá pofta de a viatiuf și mori pentru Christosu, de a se impartasi și uní cu Christosulu acel'a, pre care mai inainte asiá de selbatecesce lu-persecá, precumu insusi marturisesce in epist. I. Cor. 15, 9. „*Eu sum, dăce, mai miculu apostoliloru, care nu sum demnu se me numescu apostolu, pentru că am gonitu baserica lui Ddieu.*”

De privimu la minunatele daruri, cu cari acesti ss. apostoli au fostu infrumsetiati de la Ddieu, e cu nepotintia se nu ne cuprinda cea mai adanca uimire; căci s. Petru, care inainte de a fi apostolu se tieneá de clas'a cea mai de diosu a poporului, unde indarnu cercámu scientia, dupa acea intru atátu a fostu de luminatu, încátu de sene marturisesce pre Christosu a fi fiiulu lui Ddieu celui viu, care scientia a lui chiaru Isusu o lauda, graindu: „*Trupulu și sangele nu ti-a descoperitu ast'a, ci Tata-lu mieu celu din ceriu*”, Mat. 17, 16. De citimu epistolele santului Paulu, cu tóta convingerea trebuie se marturisimu și adevérimu, că nu este scientia între moritori, carea baremi pre departe s'ar' poté asemená cu a lui, scientia intr' adevéru adusa din alu treile ceriu, unde fû rapitu și unde audí lucruri de acele, cari limb'a moritoriului nu este in stare a-le esprimá, pentru cari drept' acea tóte aceste lumesci le privesce cá gunoíu.

Acestoru doi ss. apostoli dandu-le Provedinti'a divina darulu predicarei, și-i alege de stelpi și luminarie, cari se pórte pretotindeni lumin'a credintiei cei adeverate, a sperantiei și a charitatei, cea ce a și luminatu astfelu inaintea ómeniloru, încátu toti premariáu pre Tata-lu celu cerescu. Acestu daru ddiescu a efeptuitu, că la audiulu cuventeloru s. Petru numai in o di s'au intorsu 3000 de ómeni la credinti'a cea adevérata. Plinu de acestu daru, s. Paulu se desparte de consangeni, cunoscutii, amicii sei, lasa otarele patriei sale, și trece la neamuri, annunciandu-le loru pe Christosu celu crucefiptu că pre adevératu Ddieu, precumu dinsulu ne spune (Galat 1, 15): „*Éra candu bine a voitu Ddieu, care m'a alesu din pantecele mamei mele și m'a chiamatu prin darulu seu, se descopera pre Fiiulu, că selu bine anunciu pre elu între neamuri.*” Darulu lui Ddieu i face pre dînsii, că, desí eráu cei mai mari între apostoli, se fia cei mai umiliti și smeriti; darulu ddieescu lucrédia printr'insii asiá, cătu numai umbr'a loru vindeca morbosii, numai pipairea loru scóla mortii.

Plinu de darulu profeticu si-prevedu finitulu viatiei, vedu óra despartirei sale de lumea acésta, despre ce s. Petru asiá vorbesce in epist. II. 1, 14: „*Sciendu, că aprópe este iapedarea trupului mieu, precumu și Domnulu nostru Isusu Christosu mi-a spusu mie*”; éra s. Paulu in epist. II. Tim. 4, 6 dice: „*Eu éca me jérfescu, și tempulu despartirei mele s'a apropiatu.*” Si într'adeveru acesti doi ss. apostoli pentru credinti'a lui Christosu, usperanti'a fericirei eterne și caritatea cătra Isusu, in Rom'a pe

tempulu crudelului imperatu Nerone in un'a si aceasi di si-ver-sara sangele: s. Petru pironindu-se dupa poft'a sa, nu cu capulu in susu, cá divinulu seu Magistru, ci cu capulu in diosu pe cruce, éra s. Paulu prin sabia taiandu-i-se capulu si desvescun-du-se estmodu de cele trecátorie, au trecutu la cele ceresci in eternu tienetórie. Acesti-a suntu, I. A., acei doi ss. apostoli, a carorú fama a esitu in totu pamentulu, si a caroru amintire s. mama baserica o serbéza adi pana la marginile pamentului.

II. Dara se vedemu, cumu trebue noi inca aice pre pa-mentu se le urmámu, pentru cá se fimu demni de aceasi co-róna, care Mantuitorulu n. I. Christosu li o-a daruitu loru?

Romanii, stralucitii nostri strabuni, credeáu, cumu cá ei numai atunci onorédia cumu se cade pre maimarii, stramosii si eroii sei, candu si dinsii imitéza si facu faptele vertuóse ale acelor'a. Acésta datina se o tienemu si noi, I. A., la urmarea acestoru doi stelpi ai s. mame baserice, care datina cá se o po-temu inradeciná in animele nóstre, neincungiuratu avemu lipsa de ajutoriulu darului lui Isusu. Si acestu daru prin midiulocirea loru, cá acelor'a, carii acumu suntu in cea mai intima amicétia, suntu uniti cu daruitorulu a totu darulu, cu I. Christosu intru imperafi'a cea cerésca, cuadeveratu lu-vomu dobandi. Prin mi-diulocirea loru, dícu, cáci aici pre pamentu de voimu a ajunge la tronulu unui imperatu, de dorimu a dobandi ajutoriulu unui domnitoriu, au nu ne nesuimu mai antáiu a ne castigá patroni-sarea si complacerea acelor'a, cari cu dinsii suntu in cea mai intima amicétia si confidintia, cá se ne midiulócésca intrarea si se ne castige ajutoriulu doritu? Si déca aici pre pamentu intre moritori asiá stá lucrulu, cu cátu mai mare lipsa avemu, déca voimu a intrá si a ne infaçisiá inaintea tronului Creatoriului, de partinirea si amicéti'a acestoru ss. apostoli, cari acumu suntu uniti cu D. Christosu, de confidinti'a si ajutoriulu acelor'a, carii s'au invrednicitu a audi mangaiatóriele cuvente ale lui Isusu (Mat. 19, 28): „*Aminu dícu vóue, cá voi, cari ati urmatu mie, intr'a dóu'a venire, candu va siedé Fiulu omenescu pre scaunulu marírei sale, veti siedé si voi pe 12 scaune, judecandu cele 12 sementie ale lui Israelu.*“

Nu intardiá dara, o óme pecatóse, care asiá esti de inca-tusiatu si cuprinsu de grigiele si desiértatiunile lumei acestei insielatórie si trecátorie, incátu abiá ti-remane tempu de a-ti inaltia cugetulu la cele ceresci, nu intardiá a onorá si lauda asta-di pre acesti ss. apostoli, a caroru memoria cu cea mai mare desfatere o serbéza dulcea ta mama baserica. Ci, cá se le potemu urmá loru intr'adeveru, asiá se ne intogmimu, I. A., cursulu viatiei nóstre pamentesci, cátu se dámu dovedi vederate, cá pre-cumu dinsii, asiá si noi dorimu a ne uní cu capulu nostru Isusu Christosu in fericirea cerésca, si noi voimu a fi amicii loru si fii lui Ddieu Tata-lu. Insa acésta pofta, acestu doru numai asiá lu-vomu poté ajunge, déca esemplulu acestoru ss. apostoli peste intregu cursulu viatiei nóstre lu-vomu luá si tiené de cino-sura si indreptariu la scopulu nostru finale. Si ah cátu de maretiu si sublime e esemplulu, ce ni-lu dau dinsii! Santii si intru totu laudatii corifei apostolesci singuru din iubire cátra genulu omenescu se lapeda de ale sale, si-parasescu patri'a, tóte aceste trecátorie si pamentesci le privescu de gunoiu si nemica, numai cá pe toti se-i dobandésca lui Christosu, toturoru se le aprinda flacar'a credintiei cei adeverate; singuru din iubire, de carea eráu aprinsi cátra poporulu, care orbecá in intunerecu, se arunca cá mnei intre lupii cei rapitori, alérge la locuri bar-bare, cá se anuncie evangeli'a mantuirei, din iubire cátra de-aprópele „se facu jerfa lui Ddieu.“

Dara tu, o pecatóse suflete, ce fapta faci asemene acestor'a? Tu esti incatusiatu in laçiuulu diavolului, tu jaci in tin'a peza-tului, tereindu-te in fóradelegile tale, tu ti-intorci faci'a ta de-cátra deaprópele teu, care, apesatu de sórte, plange cu amaru, tu retragi man'a ta de la fratele teu, care cu suspinuri ti-cere ajutoriulu! Si decumvá esti vatematu prin deaprópele teu, cu in-ganfane si marire desiérta inaltiandu-te, cerci ocaziune cumu se te-isbandesei; au bagi sém'a, cá imperafi'a lui Ddieu nu e gatita

celoru inganfati, sumeti si isbanditori, ci Ddieu numai asiá va iertá peccatele tale, de vei dá si tu uitarei vetamările prin de-aprópele teu tie casiunate, dupa cumu ne invétia Scriptur'a: „*De veti iertá ómeniloru gresielele loru, si Parintele vostru celu din ceriu va iertá peccatele vóstre, éra de nu veti iertá, nici Tata-lu vostru celu din ceriu nu va iertá vóue.*“ (Mat. 6, 14.) Asiá lucrandu, tu singuru te faci pre tine fiulu perdiarei!

Óre nu toti ómenii, fia amici fia inimiçi, drepti ori peccatosi, suntu creati dupa tipulu si asemenarea lui Ddieu, si asiá toti asemenea cá noi au dreptu la fericirea eterna? Óre nu totu ómulu e fiulu aceluiași Parinte cerescu Ddieu, si aceluiași tata pamentescu Adamu, si asiá toti suntemu frati? Si óre nu sun-temu toti cu acelasi nepretiuitu sange rescumperati, prin urmare óre nu formámu toti medulările lui Isusu, toti unu trupu mistieu? Au nu cu acelasi scumpu sange si trupu alu Domnului Isusu ne impartasímu? Óre nu asemenea dreptu avemu cu totii a strigá: „Tata-lu nostru, care esti in ceriuri?“ Apoi si mandatu avemu de la insusi Isusu Christosu, cá se ne iubimu unulu pre altulu: „*Mandatu nou v'am datu vóue, cá se ve iubiti unulu pre altulu, precumu si eu v'am iubitu.*“ Ioan, 13, 34. Viediendu adevverulu acestu nerestornaveru, mai cutediá-va óre misielulu verme alu pa-mentului a-si redicá limb'a sa incontr'a Maiestatiei ddieesci?!

Drept' acea de voiti, I. A., a sterge céti'a depe ochii mintiei vóstre, de doriti a ve desfatá cu privirea la sórele celu adevveratu Isusu, acumu inca aici pe pamentu urmati viati'a acestoru ss. apostoli, cá se iti demni a scapá sub scutul loru la infricosia-tulu judeçiu a lui Christosu, inaintea carui si angerii tremurandu voru stá. Precumu dinsii, asiá si voi iubiti pe deaprópele vostru, care este totu creatur'a lui Ddieu, cu intieptiune daruita, fia frate ori strainu, amicu séu inimicu, credintiosu ori necredin-tiosu, pre toti cu asemenea fratietate imbraçiosiandu-i; se i iu-bimu, cumu díce s. Paulu (Tim. 1, 5), „*din anima curata, cre-dintia nefaçiarita, nu cu cuventulu si limb'a, ci cu fap'ta si in adevveru*“ Si aceste pana ce suntemu aici pre pamentu trebue implinite, cá viati'a nóstra nu este alt'a, decátu unu campu de batalia, cumu díce s. Ieronimu; „aici ne luptámu, cá aiure se ne incoronámu.“ Numai cátu asiá se ne luptámu, cá se reusímu invingatori, si in ór'a mortiei se potemu strigá cu s. Paulu (II. Timot. 4, 7—8): „*Lupta buna m'am luptatu, cursulu am terminatu, credinti'a am paditu; deci mi-s'a gatitu mie cunun'a dreptáti, care mi-o va dá Dmnu in diu'a acea dreptulu Ju-decatoriu, si nu numai mie, ci si toturoru celoru ce au iubitu aretarea lui.*“ Aminu.

Petru Anderco Homorodanu,
preotu in Somestelecu.

Ochire prin lumea politica.

(din 15—30 Iunie a. c.)

Cronica interna. La alegerile dietali din Ungari'a partid'a deákiana esí triumfátoria; ea va avé in diéta o majoritate cevá si mai mare cá pana acumu. Dara acestu triumfu se castigá prin corumperi si presiuni nemaiaudite, incátu se infióra chiaru si foiele germ. adicte deákismului. Si, ce e mai multu, aici nece macaru scopulu nu santiesce midiulócele. Militi'a, pusa de gu-vernulu spre padi'a ordinei, in multe locuri pusicá asupra oposi-tionaliloru; asiá p. e. in Rimaszecs caditura 7 morti si 12 vul-nerati. — Intre Romani mai ticalosu se portara pana acumu cei din Carasiu, comitatu din cele mai romanesci, cari lasara se pice nesce corifei natiunali cá Al. Mocioni si Babesiu, si in loculu loru alesera straini si nulitati. Cu tóte aceste d. Al. Mocioni fu alesu cu aclamatiune la Lipov'a, éra Babesiu se spera cá va reesi la Alesdu au Siri'a — Ce se tiene de Romanii din Tran-silv., escel. sa p. metrop. Vancea conveni cu ministrii Lonyai, Pauler si Tisza in 12 Iunie la Clusiu; in sa pp. metropolitii ne-conchiamandu nici dupa acea dorit'a conferintia natiunale, acést'a se convocá prin dd. dr. I. Ratiu, E. Macelariu si Mat. Nicol'a la A.-Iuli'a pre 27 Iunie. Conferinti'a, cercetata de preste 200 membri

sî presiediuta de d. dr. J. Ratiu, se dechiară prelunga pasivitate sî abtinerere de la alegeri. — Prin decret imp. granitî'a milit. banatica de la 1. Nov. incolo se provincialisîza de totu. — Diet'a Croatiei se deschise in 15 Iunie. Guvernulu prin virilisti mai cã balantiîza pre deputatii nationali. Acesti-a procedu fôrte cu cumpetu si moderatiune; pottira de la unionisti sîu guvernamentalisti numai casarea a 3—4 alegeri de totu nelegali, sî asiã diet'a se constitui sub presiedint'a nationalului Mazuranic. Afôrã de acea renumitul sî patrioticulu episcopu Strossmayer fece antãiasidata visit'a sa la arhiepiscopulu de Zagrabia Mihajlovic, impusu Croatioru de regimulu pestanu, sî locutienetoriulu banalu Vacanovic, cea ce ar' aretã apropiarea sî impacarea partideloru in Croati'a.

Senatul imp. cislaitanu se prorogã, dupa ce in dñele din urma respinse proiectulu pentru stergerea timbrului de diurnale sî inserte, vota legea novelaria pentru minie, ca adeca cadrele acestoru se remana in activitate, interpeã denou ministeriulu pentru cele 80 mil. detorite bancei nationali, la replatierea caroru Ungari'a nici acumu n'arêta poita de a participa, sî aplaceadã adaugerea civilistei imperatiului cu 1 mil. fl., (v.-s.-d. acest'a intrêga face acumu 9 milioane 300 si câteva mii fl. solvite in auru sî argintu) — Promemoria conferintiei episcopiloru cat. cislaitani, amintite in n-rulu 9 alu „Sion. r.”, se publica; ea pretinde, intre altele, inainte de tote scote confesionali. — Incevea! La alegerea delegatiloru senatului imp. chiaru corifeii acestui-a aretara o antipatia mare contr'a institutului delegatiunei, sî vitantatea lui o nega acumu chiaru si cuãrte oficiose. Asia-dara, cumu dice Romanulu, incede a se impuã brendi'a!

Crónica esterna. Amintaramu in n-rulu precedentã despre legiurile parlamentulu germ. aduse contr'a ordnului iesuiticu, cari in nre se estinsera si asupra ordnurilor atne, alu liguorianiloru, frañoru ignoranti, sci. Dara liberali mai departe vedietori nu se pre bucura, caci atari legi esceptionali politianesci d. Bismarck adu-mane le pôte aplica si la alti individi necalugheri.

In Spani'a, carea adu e guvernata de ministeriulu radicale Zorilla, bandele cariste inca totu nu suntu estirpate, o revolta republicana inca se prognostica, si pre deasupra barbati cu védia, ca ducele de Montpensier, piedéza prelunga unu non pretendinte de tron, prelunga pine. Alfonsu de Asturi'a, fiulu es-reginei Isabele. Vai de sor'a nãstra Spani'a! Candu ôre se voru calma odaca pasiunile sî imparechiãrile filoru ei?

Legea militaria franceza, carea se votã dñele trecute decãtra adunarea nationala, tinde a forma, totu cã pana acumu, osteni de profesune; de acea servitiulu in armat'a regulare e de 5 ani, in rezerv'a acestei de 4, in armat'a teritoriale de 5, in rezerv'a ei 6. Almintre mai decurundu presied. Thiers, — silitu prin o deputatiune a dreptei monarchice, carea din incidentulu unoru alegeri de ablegati suplementarie, esite in favorea republicaniloru sî radicaliloru, voiã a-lu face atentu la relele urmãri ale acestoru simptome, — se dechiarã categoricu prelunga republica, pre carea in presinte o tiene in interesulu Francei de neapãrata. Pertractãrile pentru cãtu mai curend'a refuire a celoru trei miliarde restante sî desertarea teritoriulu francez de ocupatiunea prusa curgu cu prospecte favorabili.

In Romani'a se templa cea ce nu s'a templat de candu e lumea: pentru emanciparea sî indreptãtirea Judaniloru vagabundi sî venetici cã lapedatura din alte tiere e se intrevina diplomati'a europãna. Pana acolo o dusera tier'a acãsta binecuvantata fii sei cei degenerati sî tradatori! Ticalosiile lor subministra cãda la toporulu inamiciloru, care tinde a taiã arborele de viaã a romaninei. . .

Santit'a sa pap'a Piu IX., carele in 16 Iunie, contr'a profetiei indatinata „Non videbis annos Petri”, a serbatu alu 26-le anu alu ponteficatulu seu, dede decarendu o epistola cãtra card. Antonelli, cerendu denou ajutoriulu poteriloru europene in starea sa presinte. Cu tôte aceste atãtu santitateã sa, cãtu sî majoritateã cardinaliloru, se fia aplecata spre cercarea unui „modus vi-

vendi” cu Itali'a. Mai alarméza lumea sî faim'a despre o bula, carea pentru casulu mortiei sale ar' fi otarindu, cã alegerea noului pontifice se se face, contr'a usului canon. de pana acumu, „praesente cadavere”, candu apoi ar' poté lesne se triumfe partid'a iesuitica.

Varietãti.

Constituirea Societãtii Alexi-Sincaiane pre a. 1872/3 sîu alu 4-le alu esistintiei sale se templa in 8 Iunie. Magnificentia sa d. supraveghiatoriu alu Societãtii, Stefanu Biltiu, intrandu in sala adunarei intre aplause entusiastice, se primesce cu o vorbire scurta, dar' insufletitã, din partea vice-pres. Gregoriu Dragosiu; la care raspunde cu caldura sî afabilitateã-i cunoscuta, indemnandu membrii la activitate, sustienendu totodata concordia sî bun'a intielegere intre sene, cãci numai asiã, dice, se va poté ajunge scopulu adeveratu alu Societãtii. Dupa acãsta se proclama de presiedinte alu adunarei. De faãia e sî d. conducatoriu Nicolau Moldovanu, care multiamesc Societatei pentru increderea, ce si-a pusu in dinsulu in anulu acãsta, sî fostiloru oficiali pentru ajutoriulu prestatu in conducere. Adunarea le esprima multiamita sî conducatoriulu sî fostiloru oficiali, sî totodata m. o. d. Nicolau Moldovanu se aclama denou de conducatoriu sî pre anulu venitoriu. D. sa dechiarã, cã nu voiesce a fi alesu, decãtu prin votu secretu. Dupa care se trece la votisare, sî comisiunea verificatãria de 4, in frunte cu magnificentia sa, dechiarã, cã din 54 votanti 51 voturi au esitu din urna pentru d. Nicolau Moldovanu, care multiamesc pentru increderea denou pusa in d. sa; promite, cã va colucrà sî mai departe pentru inaintarea Societãtii. Apoi se purcede la alegerea oficialiloru, Ioanu Goronu obtine 31 de voturi, sî proclamandu-se de presiedinte, multiamesc pentru incedere sî dechiarã, cã primesce acestu oficiu pana atunci, pana candu din caus'a lui nu se voru nasce ceva piedece contr'a progresulu Societãtii. Petru Cab'a se alege de vice-presiedinte, cu 29 voturi; Stefanu Rebreanu de notariu alu corespondentiloru, cu 33 voturi; Ioanu Cupcea de notariu alu siedintiloru, cu 29 voturi; Ioane Dorosiu cu aclamatiune unanima de bibliotecariu; Leonu Cosbucu de casariu, cu 33 voturi; sî in urma Avramu Brebanu de controloru, cu 28 voturi. Toti primindu-si oficiile, la care i chiamã increderea majoritati, si-esprimu multiamitete, sî se dechiarã a lucrã pentru binele sî pro-perarea Societãtii din tôte poterile. Dupa care d. conducatoriu aduce multiamit'a cea mai fierbinte magnificentiei sale pentru bunavoirea sî conducerea in acãsta siedintia, la care raspunde in terminu scurti, caldurosi, indemnandu pre membri, cã se face inceputu bunu sî in anulu venitoriu, sî cu deosebire accentuãza momentositatea scrierei dupa principiulu etimologicu. Intre vivate intusiastice se departe din sala adunãri magnificentia sa sî d. conducatoriu, 6r' membrii le urãdia ambiloru nudi ani. — Ghier'a, 13 Iunie 1872. I. Goronu, presied.; Stef. Rebreanu, notar. corep.

 Cu n-rulu presinte inchiziandu-se semestrulu primu, suntu cu totu respectulu rogati aci p. t. domni prenumeranti, cari nu se prenumerara deodata si pre semestrulu alu doile, cã se binevoesca a-si reinnoi de tempuru prenumerarea, pentru cã redactiunea se se pôta orientã in privinta numerulu esemplarielor sî speditiunea se nu pata nici o scadere. — Exemplarie din periodulu tr. alu „Sionu rom.” avemu inca numerose sî suntemu gat'a a le dá doritoriloru cu pretiu reduu, publicatu in n-rulu 5 din a. c.

Postã redactiunei.

P. t. domniloru: P. M. S. in Beclãnu. Multiamita pentru afecnos'a scrisore alu carei e-prinsu ne-a imbucura u mult! Corespund nãra se va publica in n-rulu venitoriu, era cu promisiunea colucãrãrii aluãrã ne deoblegi fôrte. — D. P. in Sabiu. In douã-tri dñe t-zomã raspunde in afacerea, pentru carea ne-ai recreatu. — I. P. in Ghier'a. Sun cu totu de acord cu d. ta in privinta candidãrii, ce o faci; insa a vorbi despre acãsta indata acumu in publicu, ar' si inconstã pãtãrii, apoi u u argumentu alu d. tale mi-se pare nu puãtãnu periculosu sî stricatiou. Dealtmãntre „non est periculum in mora”; mai antãtu tebuie se capãtã capu, pana atunci sî asiã nu se pôte face nemica. — M. I. in Ghier'a. Pre mal'a dõmna de presinte nu petrece in Viena; vom pandi insa ocaziunea, candu va veni. Pana atunci scrieti-mi, camu candu ati su-stem tu suplica?